

EUGEN OVIDIU CHIROVICI

CARTEA
OGLINZILOR

căutare de reprezentare pentru proiectul său, însă am fost aproape sigur, fără să pot spune de ce, că aşa stăteau lucrurile. Dintr-un motiv pe care nu găsise de cuviință să mi-l comunice în acel scurt răvaș, Flynn mă alese pe mine.

Am lăsat baltă pentru moment celealte fragmente pe care-mi propusesem să le citesc, mi-am făcut o cafea și m-am instalat pe canapea, locul meu preferat pentru lectură încă din adolescență. Îmi doream sincer să găsesc ceva în paginile manuscrisului și să-i dau un răspuns favorabil omului care mi-l trimisese și față de care simteam deja o tainică simpatie.

Am început să citesc fragmentul de manuscris.

UNU

Pentru cei mai mulți americani, anul 1987 a fost cel în care bursa a urcat până la cer, pentru ca apoi să-și dea duhul, scandalul Iran-Contras a continuat să zgâlțâie scaunul lui Ronald Reagan la Casa Albă, iar serialul *The Bold and the Beautiful (Dragoste și putere)* a început să ne invadzeze sufrageriile. Pentru mine a fost cel în care m-am îndrăgostit pentru prima oară și am aflat că diavolul există.

Studiam de mai bine de doi la Princeton University și locuiau într-un imobil aflat pe Bayard Lane, între Muzeul de Artă și Seminarul Teologic. Casa, o clădire urâtă și igrasioasă, avea un living și o bucătărie la parter, iar la etaj erau două dormitoare cu băile aferente. Până la McCosh Hall, în care se desfășurau majoritatea cursurilor la Engleză, făceam mai puțin de douăzeci de minute pe jos.

Într-o după-amiază de octombrie, când m-am întors acasă și am intrat în bucătărie, am avut surpriza să găsesc o fată înaltă și zveltă, cu părul lung și blond despărțit de o cărare pe mijloc, care mi-a aruncat o privire prietenoasă pe deasupra unor ochelari cu rame groase, ce-i dădeau un aer sexy și sever în același timp. Se străduia să stoarcă un recipient de muștar franțuzesc, fără să-și dea seama că nu-i scosese sigiliu din staniol. I-am cerut recipientul,

i-am deșurubat capacul și am dezlipit sigiliul, apoi am pus capacul la loc și i-l-am înapoiaț. Mi-a mulțumit în timp ce întindea pasta galbenă peste hotdogul pe care tocmai și-l pregătise.

– Hei, mulțumesc, mi-a spus ea, cu accentul pe care-l adusese din Vestul Mijlociu și pe care nu părea dispusă să-l abandoneze pentru a fi la modă. Vrei și tu unul?

– Nu, mulțumesc. Apropo, sunt Richard Flynn. Ești nouă chiriașă?

Mi-a confirmat dând din cap. Începuse să muște cu poftă din hotdog și a făcut un efort să înghită mai repede.

– Laura Baines, încântată să te cunosc! Apropo, fostul chiriaș creștea sconști în cameră, sau aşa ceva? Încă miroase acolo, de-își mută nasul. Cred că va trebui să-o zugrăvesc. Și e ceva în neregulă cu boilerul? Am așteptat o jumătate de oră să se încălzească apa.

– Era un mare fumător, am lămurit-o eu. Fostul coleg, nu boilerul. Și nu fuma doar țigarete, dacă înțelegi ce vreau să spun. Dar, altfel, era un tip de treabă și săritor, coleg cu mine, la Engleză. S-a hotărât peste noapte să-și întrerupă studiile pentru un an sabatic, aşa că a șters-o acasă. Cât despre boiler, vreo cinci instalatori au încercat până acum să-i dea de cap, fără succes însă.

– Ducă-se învârtindu-se, *amigo!* a rostit Laura la adresa colegului plecat, între două înghițituri.

A arătat spre cuptorul cu microunde, care apăruse în mod miraculos în bucătărie în urmă cu un an, adus de proprietara casei, o bătrânică destul de cumsecade, ce locuia în Montgomery Hills.

– Pregătesc niște popcorn, a adăugat ea. Vreau să mă uit la televizor, povestea cu Jessica e în direct la CNN.

– Cine-i Jessica? am întrebat-o eu.

Piuitul aparatului ne-a semnalizat că popcornul era pregătit să ia drumul bolului din sticlă, pe care Laura îl dibuise în dulapul pentru vase aflat deasupra chiuvetei.

– Jessica McClure e o fetiță de un an și jumătate, care a căzut într-un puț, în Texas, m-a lămurit ea. CNN transmite în direct operațiunile de salvare. Cum de n-ai auzit nimic? La universitate toată lumea vorbește despre asta.

A pus floricelele în bol și mi-a făcut semn să-o urmez. Ne-am așezat pe canapeaua din living, o monstruozitate din piele patinată de vreme și descurătată pe alocuri, și a pornit televizorul. O vreme am rămas tăcuți, urmărind întâmplările de pe ecran.

Era un octombrie bland și cald, aproape lipsit de obișnuitele ploi de toamnă, și o inserare calmă să-a strecut pe lângă peretele din sticlă al livingului. Dincolo de el era parcă care încunjoara Trinity Church, întunecat și misterios.

Laura și-a terminat de mâncat hotdogul, apoi a luat un pumn de popcorn din vas. Părea că uitase complet de mine. Pe ecran, un inginer îi explică unui reporter cum decurgeau săpăturile la un puț paralel, menit să asigure accesul salvatorilor la micuța blocată în subteran. Laura își lăsase papucii de casă lângă canapea și-și strânsese picioarele sub ea. Am observat că avea unghiile de la degetele acestora date cu ojă violet.

– Ce studiezi? am întrebat-o eu în cele din urmă.

– Psihologia, mi-a răspuns ea, fără să-și dezlipească privirea de pe ecranul televizorului. E a doua facultate. Am absolvit Matematica la Universitatea din Chicago. M-am născut și am crescut în Illinois, în Evanston. Ai fost vreodată pe-acolo?

Mi-am dat seama că era cu cel puțin doi-trei ani mai mare decât mine și asta mă intimidase un pic. La vârsta aceea, trei ani însemnau ceva.

– Nu, sunt din Brooklyn, i-am precizat eu. Am ajuns în Vestul Mijlociu o singură dată, într-o vară pe când aveam cincisprezece ani, iar tata a închiriat pentru două săptămâni o rulotă în Ozarks, Missouri, ca să mergem la pescuit. Am vizitat și St. Louis, dacă îmi aduc bine aminte. Psihologia după Matematică?

– În școală eram socotită un fel de geniu. În timpul liceului am câștigat tot felul de concursuri internaționale de matematică și la douăzeci și unu de ani aveam deja un master și-mi pregăteam doctoratul. Am refuzat apoi toate bursele și am venit aici, la Psihologie. Masteratul mi-a folosit pentru a mă înscrive direct în programul pentru cei care deja au absolvit o facultate.

– OK, dar tot nu mi-ai răspuns la întrebare.

– Răbdare, băiete.

Și-a scuturat niște firmituri de popcorn de pe tricou (purta o pereche de jeansi tocîți, dintr-aceia cu o mulțime de fermoare, care începuseră să fie la modă în perioada aceea, și un tricou alb, simplu), pe urmă s-a dus la frigider pentru a-și lua o cutie de Coca-Cola, după ce m-a întrebat dacă voiام și eu una. A desfăcut cutiile, a înfipt câte un pai în fiecare și s-a întors pe canapea, întinzându-mi una dintre ele.

– În vara aceea, după absolvire, m-am îndrăgostit de un tip. Era din Evanston, se întorsese și el pentru vacanță, fiind masterand la MIT. Studia Electronica, sau aşa ceva. Un tip foarte arătos și aparent isteț, pe nume John Tindley, mai în vîrstă decât mine cu doi ani. Ne cunoscuseră vag în liceu. Numai că după o lună tipul mi-a fost suflat de Heather

Respect pentru oameni și cărti

Craig, una dintre cele mai stupide ființe pe care le-am cunoscut, un soi de hominid care învățase să articuleze o duzină de cuvinte și să folosească tacâmurile. și mi-am dat seama că mă pricepeam la ecuații, siruri numerice și integrale, dar n-aveam nici cel mai mic habar despre felul în care gândeau oamenii, în general, și bărbații, în mod special. Mi-am spus că urma să-mi petrec viața singură, înconjurate de pisici, porcușori de Guineea și papagali. Așa că în toamna următoare am venit aici. Acum sunt în ultimul an.

– și eu termin anul acesta. Ai învățat între timp chestia aia? am întrebat-o eu. Despre cum gândesc bărbații, vreau să spun...

Pentru prima oară s-a uitat drept în ochii mei.

– Nu sunt sigură, însă cred că am făcut ceva progrese. John s-a despărțit de tipă respectivă după doar câteva săptămâni. Nu i-am mai răspuns niciodată la telefon, deși m-a căutat câteva luni în sir. Poate că sunt o afurisită.

A golit cutia de Coca-Cola și a aşezat-o pe masă.

În seara aceea am continuat să urmărim la televizor aventura salvării fetiței din Texas și am sporovăit până aproape de miezul nopții, bând cafea și ieșind din când în când afară, în grădină, pentru a fuma. La un moment dat am ajutat-o să-și aducă restul lucrurilor din portbagajul unei mașini Hyundai veche, pe care o parcase în garajul casei, și să pună laolaltă piesele unui mic şifonier ale cărui instrucțiuni de montare păreau concepute sub forma unui test de inteligență pentru persoanele geniale.

Laura era plăcută, avea simțul umorului și mi-am dat seama că citise foarte mult. Ca orice tip de vîrstă mea, eram o bombă cu hormoni. În momentul acela n-aveam nicio prietenă și tânjeam după sex, dar îmi aduc bine aminte că

atunci, la început, nu m-am gândit nicio clipă la varianta cuplării cu ea. Eram convins că avea un prieten, deși n-am vorbit despre asta. Cert e că mă tulbura ideea de a-mi împărți locuința cu o fată, ceea ce nu se mai întâmplase până atunci. Era ca și cum dintr-o dată urma să am acces la niște secrete care înainte îmi fuseseră interzise.

Realitatea era că nu-mi plăcea la universitate și așteptam cu nerăbdare să termin ultimul an și s-o șterg de-acolo.

Mă născusem și crescusem în Brooklyn, la Williamsburg, în apropiere de Grand Street, unde pe vremea aceea proprietățile erau mult mai ieftine decât sunt astăzi. Mama era profesoră de istorie la Boys & Girls High School din Bed Stu, iar tata era asistent medical la Kings County Hospital. Nu proveneam, aşadar, din clasa muncitoare, totuși am simțit mereu că aparțineam oarecum acesteia, având în vedere cartierul modest în care mi-am petrecut copilăria și adolescența.

Am crescut fără lipsuri materiale majore, dar și fără să-mi permit o grămadă de lucruri. Oamenii din Brooklyn, de la irlandezii din Marine Park și până la rușii din Mica Odesa, de la portoricanii care începuseră să apară în zonă în număr mare în acei ani și până la evreii hasidici din partea de est, toți mi se păreau vii și interesanți și mă simțeam ca peștele în apă în acea babilonie de rase, culori și obiceiuri. Anii '70 au fost grei pentru New York City din punct de vedere economic și-mi aduc aminte că foarte multă lume era săracă, iar violența era la ordinea zilei. Însă oamenii erau comunicativi și se pare că aveau mereu câte ceva interesant de povestit.

Când am ajuns la Princeton, m-am înscris la câteva cursuri științifice, am devenit membru al unuia dintre acele

faimoase cluburi de pe The Street și am dat târcoale echipei de teatru de la Triangle. La cererea mea, am fost invitat să citesc în fața membrilor unui cerc literar mai multe povestiri pe care le scrisem spre finalul liceului. Cercul respectiv era păstorit de un poet oarecum famos, care preda ca profesor invitat, iar membrii lui își făceau un titlu de glorie din a tortura limba engleză pentru a produce poeme fără cap și coadă. În momentul în care au înțeles că povestirile mele erau „clasice” și că romanele lui Hemingway și Steinbeck constituiau pentru mine posibile surse de inspirație, m-au privit ca pe o greșeală a naturii. Oricum, un an mai târziu le lăsasem deja baltă pe toate și-mi petreceam orele din afara cursurilor mai mult la bibliotecă sau acasă.

Cei mai mulți dintre colegii mei proveneau din pătura de sus a clasei mijlocii de pe Coasta de Est, care trăsesese o spaimă cumplită în anii '60, când lumea lor dădea impresia că o luase definitiv la vale, și care probabil că își educase copiii în aşa fel încât nebunia de atunci să nu se mai repete niciodată.

Anii '60 își avuseseră muzica lor, marșurile, vara iubirii, descoperirea drogurilor, festivalul Woodstock, emanciparea rasială și pilulele contraceptive. Anii '70 aduseseră cu ei lăsarea în urmă a coșmarului numit Vietnam, muzica disco, pantalonii evazați și cluburile de dans. Dar trăiam cu senzația că anii '80 nu mai aveau în ei nimic grandios și că generația mea pierduse marele tren. Bătrânul Ronald Reagan, asemenea unui șaman dibaci, scosese iar la lumină vechile duhuri McCarthy-iste pentru a țopăi pe creierii națiunii, în vreme ce niște îngerași durdulii, cu pălării texane aşezate peste zulufii blonzi, cântau în cor imnuri dedicate liberei inițiative. Go, Ronnie, go!

Colegii mi se păreau niște snobi conformiști, în pofida aerelor de rebeli pe care le afișau doar pentru că aşa credeau ei că se cuvenea să fie tinerii studenți din Ivy League, un soi de amintire vagă a deceniilor anterioare. Tradițiile de care se făcea atâta caz la Princeton îmi dădeau impresia unor simple maimuțareli pe care timpul le golise de orice semnificație.

Pe cei mai mulți dintre profesori îi consideram niște mediocrițăgi agățându-se de un culcuș călduț în care să-și petreacă bătrânețile. Colegii care se jucau de-a marxiștii și revoluționarii pe banii părinților nu se obosiseră să citească *Das Kapital*, iar cei care se autointitulau conservatori se comportau ca și cum ar fi fost cu toții urmașii direcții ai pelerinului de pe *Mayflower*, care, cocoțat pe catarg și cu palma făcută streașină la ochi, strigase: „Pământ!“. Pentru primii, proveneam dintr-o familie mic-burgheză pe care ar fi trebuit s-o urăsc și ale cărei valori trebuiau negate și călcate în picioare. Pentru ultimii, nu eram decât un alb sărac din Brooklyn, care se furiașase în campusul lor minunat cu scopuri dubioase și, fără îndoială, condamnabile.

Este însă posibil ca toate aceste lucruri să nu fi existat decât în mintea mea. După ce mă hotărâsem să devin scriitor, spre sfârșitul liceului, îmi construisem treptat o vizuire tristă și sceptică despre lume, cu ajutorul neprecupețit al domnilor Cormac McCarthy, Ken Kesey și Don De Lillo. Eram convins că soarta adevărăților creatori era aceea de a fi singuratici, sceptici și nefericiți, chiar și atunci când primeau cecuri de milioane de dolari pentru producțiiile lor literare și își petreceau conchediile în stațiuni scumpe din Europa. Îmi spuneam că, dacă n-ar fi fost încercat de diavol și trimis pe grămadă de bălegar, chinuit

și istovit, Iov ar fi rămas un anonim, iar omenirea ar fi fost văduvită de o capodoperă.

Încercam să evadez cât puteam de des din campus, să că-mi petreacă weekendurile mai mult la New York. Cutreieram anticariatele din Upper East Side sau teatrele obscure din Chelsea, mergeam la casa de discuri Knitting Factory, care tocmai se deschise în Brooklyn, pe Houston Street, pentru a-i asculta pe Bill Frisell, Cecil Taylor și pe membrii trupei Sonic Youth. Mergeam la cafenelele de pe bulevardul Myrtle sau treceam podul în Lower East Side și cinam împreună cu părinții și cu fratele meu, Eddie, într-unul dintre acele localuri italiene de familie în care toată lumea își spunea pe numele mic. Princeton mi se părea populat de niște roboței sclifosiți, vorbind cu accent de Boston.

Îmi luam examenele fără să depun eforturi prea mari, pitit în mediocritatea comodă a notelor de B pentru a fi lăsat în pace, în aşa fel încât să am timp să citesc și să scriu. Scram zeci de povestiri scurte și începuturi de roman care nu treceau niciodată de primul capitol. Foloseam o veche mașină de scris Remington cu bandă, pe care tata mi-o făcuse cadou înainte de plecarea la universitate. După ce-mi reciteam producții și le corectam zile în sir, acestea sfărșeau cel mai adesea la gunoi. De fiecare dată când descopeream câte un nou scriitor, încercam inconștient să scriu ca el, ca un cimpanzeu copleșit de admirație în fața unei femei în rochie roșie.

Dintr-un motiv sau altul, nu-mi plăcea să consum droguri. Fumasem „iarbă“ pentru prima oară la doar treisprezece ani, cu prilejul unei vizite la Grădina Botanică. Un băiat pe nume Martin adusese cu el două asemenea țigări, pe care

le fumaserăm împreună cu vreo alți cinci prieteni într-un loc ferit, cu sentimentul că apele îンvolburate ale infracționalității ne tărâseră pentru totdeauna în unda lor tulbure. În liceu am mai fumat de câteva ori și tot de atâtea ori m-am îmbătat cu bere ieftină la niște petreceri din apartamentele dubioase de pe Driggs Avenue. Însă nu descoperisem nicio placere în a fi drogat sau beat, spre ușurarea părintilor. Erau vremuri în care, cel puțin în Brooklyn, dacă erai dispus să calcă strâmb, era mai probabil să mori împușcat sau dintr-o supradoză decât să-ți găsești o slujbă. Învățam foarte bine, am absolvit cu note maxime și am fost acceptat atât la Cornell, cât și la Princeton – am ales-o pe ultima, care pe atunci avea faima de a fi mai puțin conservatoare.

Televiziunea nu devenise încă un lung sir de show-uri în care tot felul de nefericiți erau obligați să cânte, să suporte aluziile jignitoare ale moderatorilor sau să intre în bazine pline cu șerpi. Emisiunile nu se transformaseră încă într-o poveste spusă de un idiot, plină de zgomot și de râsete. Dar nici pe atunci nu găseam nimic interesant în niște dezbateri politice fățarnice, glume îndoienlnice și filme de categoria B despre adolescenți care aveau înfățișarea și inteligența unor păpuși din plastic. Cei câțiva producători decenti și jurnaliști adeverați proveniți din epoca anilor '60, care încă mai populau studiourile de televiziune, păreau la fel de stingheri și neliniști ca niște dinozauri văzând meteoritul apropiindu-se de Pământ, semn că vremea lor era pe cale să se sfârșească.

Însă Laurei, așa cum aveam să constat, îi plăcea să se conecteze aproape în fiecare seară la perfuzia de nimicuri a televizorului, pretinzând că astfel creierul ei intra într-un soi de stază care-i permitea clasificarea, sistematizarea și

depozitarea judicioasă a informațiilor acumulate de-a lungul zilei. Astfel că toamna anului de grație 1987 a fost perioada din viața mea în care m-am uitat cel mai mult la televizor, găsind un soi de plăcere masochistă în a sta culcat pe canapea alături de ea, comentând plin de venin orice emisiune, buletin de știri sau serial, asemenea unuia dintre cei doi bătrâni chițibusari din serialul *The Muppets Show*.

Nu mi-a vorbit de la început despre profesorul Joseph Wieder, una dintre cele mai importante personalități care predau la Princeton în acei ani, considerat un soi de Prometeu coborât printre noi, muritorii, pentru a ne învăța tainele focului. Mi-a spus că-l cunoștea și că erau „buni amici“ abia înainte de Halloween, când am urmărit împreună o emisiune a lui Larry King, la care Wieder fusese invitat să vorbească despre dependența de droguri: trei tineri muriseră cu o zi în urmă din cauza unor supradoze, într-o cabană aflată undeva lângă Eugene, Oregon. Cred că mă îndrăgostisem deja de ea, chiar dacă încă nu conștientizasem acest lucru.